

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA INKLYUZIV TA'LIMNING AHAMIYATI

*Turan International University Gumanitar
Fanlar va pedagogika fakulteti Maktabgacha ta'lim yo'nalishi
SMT-22-CU guruh 4-kurs talabasi
Isoqjonova Saida Umarjon qizi*

Annotatsiya

Ushbu maqola maktabgacha yoshdagi bolalarda inklyuziv ta'limning ahamiyatini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqotda inklyuziv ta'limning nazariy asoslari, uning ijtimoiy, psixologik va pedagogik ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, inklyuziv ta'lim muhitida bolalarning rivojlanish imkoniyatlari, tarbiyaviy va o'quv jarayonidagi afzalliklari ko'rib chiqiladi. Maqolaning maqsadi – maktabgacha ta'lim muassasalarida inklyuziv yondashuvni tatbiq etishning samaradorligini aniqlash va uning bolalar rivojiga ijobiy ta'sirini tasdiqlashdir.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, inklyuziv ta'lim, bolalar rivoji, pedagogik metodlar, ijtimoiy integratsiya

Annotation

This article is devoted to the study of the importance of inclusive education in preschool children. The study analyzes the theoretical foundations of inclusive education, its social, psychological and pedagogical significance. It also examines the development opportunities of children in an inclusive educational environment, their advantages in the educational and educational process. The purpose of the article is to determine the effectiveness of implementing an inclusive approach in

preschool educational institutions and to confirm its positive impact on children's development.

Keywords: preschool education, inclusive education, child development, pedagogical methods, social integration

KIRISH

Maktabgacha ta'lim bolalarning shaxsiy, aqliy, ijtimoiy va jismoniy rivojlanishida asosiy bosqichdir. Bugungi kunda jamiyatda har bir bolaning teng huquqli ta'lim olishiga katta e'tibor qaratilmoqda. Inklyuziv ta'lim tushunchasi shundan iboratki, u barcha bolalarni, shu jumladan imkoniyati cheklangan va nogironligi bo'lgan bolalarni ham birgalikda rivojlantirishga qaratilgan.

Inklyuziv ta'lim bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi, boshqalar bilan hamkorlik qilishni o'rgatadi va psixologik qulay muhit yaratadi. Shu sababli maktabgacha ta'lim muassasalarida inklyuziv yondashuvni qo'llash dolzarb masala sifatida qoraladi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda inklyuziv ta'limning ahamiyatini aniqlash.

- Inklyuziv ta'lim nazariy asoslarini o'rganish.
- Bolalar rivojiga ta'sir qiluvchi pedagogik metodlarni tahlil qilish
- Inklyuziv ta'limning ijtimoiy va psixologik afzalliklarini aniqlash
- Maktabgacha ta'lim muassasalarida inklyuziv yondashuvni samarali qo'llash bo'yicha tavsiyalar berish.

ASSOSIY QISM

1. Inklyuziv ta'lim tushunchasi va nazariy asoslari

Inklyuziv ta'lim – bu barcha bolalarning, ularning imkoniyatlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda bir xil ta'lim muhitida rivojlanishini ta'minlash tizimi. Asosiy

maqsadi – har bir bolaning qobiliyatini rivojlantirish va jamiyatga moslashuvchan shaxs sifatida shakllantirishdir. Lev Vygotskiy: bola muloqot orqali rivojlanadi; inklyuziv muhit buni qo'llab-quvvatlaydi. Howard Gardner: bolalar turli xil intellektual qobiliyatlarga ega; inklyuziv ta'lim ularni har tomonlama rivojlantiradi. Bronfenbrenner: bola atrofidagi makon va muhit uning rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi; inklyuziv guruh bu jarayonni optimallashtiradi. **Asosiy tamoyillar:** individual yondashuv, teng huquqli ta'lim, ijtimoiy integratsiya, doimiy qo'llab-quvvatlash.

2. Inklyuziv ta'limning ahamiyati maktabgacha yoshdagi bolalar uchun

Psixologik rivojlanish: inklyuziv guruh bolalariga o'z his-tuyg'ularini ifodalash, sabr-toqat va empatiya ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi.

Ijtimoiy rivojlanish: bolalar bir-biriga yordam berishni, muloqot qilishni va jamoada ishlashni o'rganadi. Masalan, Toshkentdagi maktabgacha ta'lim muassasasida olib borilgan kuzatuvlar shuni ko'rsatdiki, inklyuziv guruhdagi bolalar ijtimoiy ko'nikmalarini sog'lom guruhdagilarga nisbatan tezroq rivojlantirgan.

Pedagogik rivojlanish: pedagoglar individual metodika orqali bolalarning qobiliyatini maksimal rivojlantiradi. Misol: nutq rivojlanishi sekin bo'lgan bolalar uchun qo'lda ishlash, interaktiv o'yinlar va musiqiy mashqlar natijasida nutq ko'nikmalari sezilarli yaxshilangan.

Etik-axloqiy tarbiya: bolalar boshqalarning farqliligini hurmat qilishni o'rganadi, bu esa jamiyatga moslashuvchan va hurmatli shaxslar shakllanishiga yordam beradi.

3. Inklyuziv ta'limning afzalliklari va cheklavlari

- Har bir bolaning qobiliyatini rivojlantirish;

- Teng huquqli ta'limni ta'minlash;
- Ijtimoiy barqarorlik va empatiya ko'nikmalarini oshirish.

Pedagog va ota-onalarning malakasini oshirish Malakali pedagoglar yetishmasligi; Maxsus jihozlar va vositalarning yetarli emasligi; Individual yondashuvni amalga oshirishdagi qiyinchiliklar.

4. Inklyuziv ta'limni maktabgacha ta'lim muassasalarida amalga oshirish tajribasi

Inklyuziv guruhlar odatda 10–12 nafar boladan tashkil topadi, ulardan 1–2 nafari imkoniyati cheklangan. Har bir bolaga moslashtirilgan individual rivojlanish rejasi (IEP) tuziladi. Pedagoglar ushbu rejani amalga oshiradi, rivojlanishni kuzatadi va ota-onalar bilan muntazam maslahatlashadi.

Amaliy tajriba shuni ko'rsatadiki, inklyuziv guruhlarda bolalar ijtimoiy ko'nikmalarini, muammoni hal qilish va guruhda ishlash qobiliyatlarini sog'lom guruhdagilarga nisbatan sezilarli darajada oshiradi.

Xulosa

Maktabgacha yoshdagi bolalarda inklyuziv ta'lim ijtimoiy, psixologik va pedagogik rivojlanish uchun muhim ahamiyatga ega. Inklyuziv yondashuv bolalarga teng imkoniyat yaratadi, ularning shaxsini shakllantirishga yordam beradi va jamiyatga moslashuvchan, ijtimoiy qobiliyatli shaxslarni yetishtiradi. Shu bilan birga, inklyuziv ta'limning samarali ishlashi uchun pedagog kadrlar tayyorgarligi va maxsus resurslar yetarli bo'lishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1.Ahmadov, T. (2020). *Maktabgacha ta'lim va pedagogika asoslari*. Toshkent: "Ta'lim" nashriyoti.
- 2.Karimova, L. (2019). *Inklyuziv ta'lim nazariyasi va amaliyoti*. Toshkent: "Pedagogika" nashriyoti.
- 3.UNESCO. (2017). *Inclusive Education: Policy Guidelines*. Paris: UNESCO.
- 4.Islomova, S. (2021). *Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi va rivojlanishi*. Toshkent: "Ilm-fan" nashriyoti.
- 5.Shukurov, R. (2018). *Pedagogik innovatsiyalar va inklyuziv ta'lim*. Toshkent: .